

Tidspunkt en Gang maa komme. Det er ganske meningsløst at forudsætte, at de Tilstande, der for Tiden hersker i det store Land, vedblivende skulde bestaa. Der kommer ordnede Forhold der, derom er der ingen Tvivl; og det, man gør ved denne Overenskomst, er, at man giver Erhvervene Lejlighed til at udnytte Mulighederne, naar de en Gang viser sig. Naar man kommer sidst, ja, saa kommer man bagefter og kommer maaske slet ikke med, man opnaar i hvert Fald ikke de samme gode Vilkaar som de, der kommer med i Tide. Derfor forekommer det mig, at Erhvervenes Ønsker kan være fuldkommen velbegrundede, selv om man i Øjeblikket ikke er i Stand til at paapege ganske bestemte Omraader, hvor de i Øjeblikket kan vente sig betydelige Fordele. Man giver gennem Overenskomsten Erhvervene Adgang til at gribe ind paa det Tidspunkt, da Lejligheden maatte vise sig, da Mulighederne maatte være til Stede. Og det er jo en fuldkommen frivillig Sag; der lægges intet Tryk paa nogen ved denne Overenskomst. Der skabes Mulighed for en Udvikling; og at Erhvervene slutter sig hertil, forekommer mig baade naturligt og særdeles velbegrundet. Jeg finder det derfor ikke i nogen Henseende berettiget at betegne de Ønsker, som Erhvervene selv har fremsat i denne Sag, som løse Blankoerklæringer.

Schovelin: Den højtærede Udenrigsminister havde jo egentlig ikke andet Svar til mig end, at efter hans Mening, i Modsætning til den Opfattelse, jeg har gjort gældende, var Øjeblikket til at træde i Forbindelse med Rusland gunstigt, fordi det var Vaar — Sommeren spiller jo en stor Rolle i Rusland, vi skal have vore Pionerer ud. Ja, Vaar! — Vaar kan være godt til mange Ting, til Forelskelse, til at rejse til Syden og til at spise Rabarbergrød o. s. v., men med den Bemærkning, at det er Vaar kan man ikke afvise udenrigske Betæneligheder af den Art, jeg f. Eks. paapegede med Hensyn til Forholdet til England. Jeg skulde mene, at en god Traktat om Efteraaret er bedre end en slet Traktat om Foraaret. Det lykkes ikke helt den højtærede Udenrigsminister at overbevise mig om, at det virkelig

skulde være „Humlen“ for at bruge hans eget Udtryk, at vi ikke kunde opnaa noget gennem en Privatoverenskomst ad de blandede Selskabers Vej. Det er mig dog bekendt, at man var naaet langt frem i sine Bestræbelser for at gaa den Vej; og i det hele, som jeg paaviste gennem mit Foredrag, er det den Vej, man med Held er gaaet i Frankrig, i Holland og i Sverige først og fremmest. Hvorfor skulde vi herhjemme være større Sinker end andre Menesker? For Norges Vedkommende er det ogsaa den Vej, man har forsøgt at gaa uafhængig af Traktater, først for Traktaten og senere under Traktaten — eller Overenskomsten bør man jo snarere kalde den — med Hensyn til Samarbejdet mellem det norsk-russiske Trævareselskab og den russiske Statstrust Severoles. Det er ganske ejendommeligt, at man har ment oppe i Norge, at Traktaten i Virkeligheden havde vist sig at være til Hinder for, at en saadan Samhandel kunde blive virksom. Men man sagde: Nu har I jo faaet den Traktat, saa lad det hellere gaa paa den Maade. Traktaten giver nemlig i og for sig intet, det har vist sig paa glimrende Maade — paa sørgelig Maade, det Udtryk kan man ogsaa bruge — for Norges Vedkommende, og det vil atter vise sig her. Naar derfor den ærede Ordfører for Venstre bebrejdede mig, at jeg skulde have betegnet det Stykke diplomatiske Arbejde, der her forelaa, som slet — det forekommer mig nu, jeg brugte Udtrykket: utilstrækkeligt —, og naar han tilføjede, at man dog skulde sammenligne det med, hvad andre Lande har opnaaet, saa maa jeg sige, at det er jo netop den Sammenligning, som hele dette Forhold ikke taaler. Og hvis den ærede Ordfører havde hørt skarpt efter, hvad jeg sagde, vilde han ogsaa have vidst, at jeg klart har paavist det. Der er ingen Tvivl om, at paa Papiret, paa Papiret er det en udmærket Overenskomst, og naar man sammenligner det Stykke Papir med andre Stykker Papir og læser Udtrykkene igennem, vil man sige, naar man ikke kender noget videre til Sagen: det er da egentlig fortræffeligt, der er opnaaet en hel Del, det ser udmærket ud. Men alt det betyder intet som helst, fordi de russiske Løve — og den højtærede Udenrigsminister svarede